

УДК 821.111-312.4.09

Я. Г. Тікан
О. В. Давидова

РЕАЛІЇ ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ГЕРОЯ (НА ПРИКЛАДІ ДЕТЕКТИВНОЇ ПОВІСТІ А. К. ДОЙЛА «ПРИГОДИ ШЕРЛОКА ХОЛМСА»)

У статті розглянуто поняття та види реалій, досліджено функції реалій у художньому тексті у соціолінгвістичному аспекті. Подано аналіз реалій як засобу вираження соціальної приналежності головного героя на прикладі повісті А. К. Дойла «Пригоди Шерлока Холмса». Висвітлено особливості детективного жанру та роль національно-культурної лексики у відтворенні особливостей англійської культури та соціального устрою суспільства.

Ключові слова: мовна реалія, детектив, культура, соціальна приналежність, англійці.

Мета статті: визначити особливості мовної репрезентації соціальної приналежності головного героя детективної повісті А. К. Дойла, Шерлока Холмса, за допомогою реалій, а також проаналізувати види та функції реалій у відображенні національних та культурних традицій британського суспільства.

Завданнями статті є: визначити поняття реалій, розглянути класифікацію реалій, зробити аналіз реалій як культурно маркованих одиниць у детективному жанрі, дослідити роль реалій у вираженні соціальної приналежності героя художнього твору.

Актуальність дослідження визначається тим, що реалії як культурно-марковані одиниці у детективних оповіданнях відіграють важливу роль, оскільки вони можуть вказати на деякі особливості культури та соціального устрою тієї чи іншої країни.

Постановка проблеми. Проблема співвіднесення та взаємозв'язку мови та культури завжди залишається актуальною, оскільки її розв'язання можливе в межах декількох наук, таких як філософія і соціологія, та лінгвістика і лінгвокультурологія. Опису та вивченню мовних одиниць, а саме, реалій, що відтворюють культурну та національну сутність народу, присвячене наше дослідження.

Виклад основного матеріалу. У сучасній науці відображення реальної дійсності і взаємодія з нею представляються як співвідношення концептуальної і мовної картини світу, де за словами Б. А. Серебрєннікова «мовне спілкування здійснюється завдяки зв'язку з концептуальною картиною світу, а мова виступає в якості знакової системи, яка пояснює зміст концептуальної картини світу» [8, с. 107].

Особливий інтерес з точки зору формування мовної та соціальної картини світу викликає художня література, у даному випадку це соціальна приналежність героя, виражена за допомогою мовних засобів – реалій, які представлені в детективній повісті про Шерлока Холмса. Будь-який художній текст позначає свою текстову культуру, яка чітко обмежується предметною галуззю та несе у собі певну фонову інформацію. Тексти, що належать до жанру детективу, є яскравими прикладами того, як авторський задум, закладений в тексті, реалізується на основі особистих «ідеологічних» припущень читача та формує його мовну картину світу [3, с. 161].

Згідно жанрових канонів, умови за яких відбуваються події детективу, часто є звичайними та добре відомими читачу, таким чином, і культурні реалії, які відображаються автором у тексті є цілком знайомими реципієнту [3, с. 161]. Під поняттям реалій вчені розуміють слова і словосполучення народної мови, які відображають найменування предметів, понять, явищ, характерних для географічного середовища, культури, матеріального побуту або суспільно історичних особливостей народу, нації, країни, і які, таким чином, постають носіями національного, місцевого або історичного колориту [1, с. 25].

Соціолінгвістичні реалії охоплюють національні й культурні традиції суспільства, його повсякденне життя, побут, дозвілля та їхнє віддзеркалення в мовленнєвому етикеті (під яким розуміємо правила мовленнєвої поведінки, які закріплені в системі стійких висловів, прийнятих даним колективом носіїв цієї мови на певному етапі розвитку суспільства в особливих ситуаціях спілкування) [2, с. 197].

Повість «Пригоди Шерлока Холмса», як і інші художні твори, насичена різними реаліями, але у даному випадку ми досліджуємо соціальне положення героя, яке виражається певними мовними засобами. Оскільки англійці є дуже прихильними до поділу на соціальні класи, тому навіть у детективній повісті, є доцільним показати таку особливість їхньої культури.

Англійці позначають соціальний клас, на думку відомого науковця Кейт Фокс, враховуючи складну сукупність ледь відчутних ознак: як ви організуєте свій побут, як облаштований ваш будинок, які в ньому меблі; користуєтеся послугами мийки чи покладаєтеся на англійський клімат і дощі; що, де, коли, як і з ким ви їсте і п'єте; де і як ви робите покупки; який одяг носите; яких хатніх улюбленців тримаєте. Кожен англієць тонко відчуває ці ледь помітні відмінності, з яких робиться висновок про приналежність людини до того чи іншого класу [10, с. 24–25].

З огляду на те, що Шерлок Холмс є історичним детективом, соціальна приналежність героїв виражена досить яскраво у порівнянні з сучасними творами. Виокремлюють два фактори, які допомагають визначити соціальне становище – це лексика і вимова, оскільки останній показник ми не можемо дослідити у книзі, тому що не можемо почути, як розмовляють герої, то залишається лексика, яка дає змогу зрозуміти походження та статус героя, з огляду на те, яку характеристику дає автор, описуючи його. Дослідити соціальну приналежність героя допоможе вчений Г. Д. Томахін, який запропонував розділити реалії на **побутові, географічні, суспільно-політичні і культурні** [9, с. 83]. Необхідно виокремити та виділити ці лексичні одиниці у повісті, у кожній мові це будуть особливі слова, характерні певній культурі, у даному випадку, ми розглядаємо англійців, адже образ Шерлока Холмса є типовим для представника цієї нації.

Вже з перших рядків повісті Шерлок Холмс постає як дуже своєрідна особистість, яка відразу зацікавлює і привертає увагу читача. Він є приватним детективом, відомим всій Європі своєю високою професійністю. Шерлок Холмс дуже часто має справу із вельможними і впливовими особами, що дає нам змогу виключити припущення, щодо приналежності героя до нижчого класу суспільства. Але, щоб мати повне уявлення, що являє собою Шерлок Холмс в контексті соціальної приналежності, достатньо виявити слова, які будуть це виражати.

Посилаючись до вищезазначеної класифікації, варто почати з **реалій побуту**, які включають мовленнєвий етикет, зовнішній вигляд героя, поведінку, грошові одиниці та інше. У повісті автор часто надає опис того, як поводить себе Шерлок Холмс в тій чи іншій ситуації, наприклад: *«I rose to go, but Holmes caught me by the wrist and pushed me back into my chair. «It is both, or none,» said he. «You may say before this*

gentleman anything which you may say to me.» [11]. – «Я підвівся, щоб ніти, але Холмс вхопив мене за руку і посадив назад у крісло. Або ми вислухаємо вас удвох, або жоден з нас, промовив він. У присутності цього джентльмена ви можете говорити все те, що мали сказати мені сам на сам» [4, с. 163].

Цей уривок із оповідання «Скандал у Богемії», де Шерлок розмовляє із королем, і те, як він поводить себе з такою особою, доводить, якою повагою він користується і який вплив має. Невимушена поведінка головного героя у присутності короля може свідчити лише про його високе положення у суспільстві.

Також, можна привести ще один приклад: «*Mr. Henry Baker, I believe,» said he, rising from his armchair and greeting his visitor with the easy air of geniality which he could so readily assume*» [11]. – «Коли не помиляюсь, ви Генрі Бейкер? – промовив Холмс, підводячись із крісла й зустрічаючи відвідувача з невимушеною привітністю, яку він так легко міг зобразити» [4, с. 253], є доказом його вишуканих манер, завжди триматися люб'язно, ця якість була притаманна людям лише вищого класу, що доводить цей вираз «*with the easy air of geniality which he could so readily assume*». Щодо реалій, у першому уривку присутнє слово «gentlemen», це слово позначає поважливе ставлення до іншої людини у даному випадку до Джона Вотсона, а також гарні манери головного героя.

Мовленнєвий етикет є одним із основних факторів, який відразу допомагає оцінити інтелігентність людини і зрозуміти, з якого прошарку суспільства вона походить. Вміння ввічливо та коректно виражати подяку, звертання, відмову або іншу форму мовленнєвої поведінки, прямо залежить від вихованості, а отже вказує на освіченість людини. У випадку із Шерлоком Холмсом, дотримано всіх правил мовленнєвого етикету, незалежно чи то Шерлок спілкувався із королем або лордом, чи з бідним селянином, він завжди був уважним та використовував ввічливі форми звертання, які вказують на його гарні манери, що є ще однією ознакою його приналежності до вищого класу суспільства. «*Pray step into the cab*» [11] – «*Прошу вас, сідайте в кеб*» [4, с. 257]; «*Pray compose yourself, sir,»* [11] – «*Заспокойтеся, будь ласка, сер*» [4, с. 306]; «*Then, good-night, your Majesty, and I trust that we shall soon have some good news for you*» [11]. – «*Тоді до побачення, ваша величносте. Сподіваюсь, ми незабаром матимемо для вас добрі новини*» [4, с. 166]; «*I thank your Majesty. I have the honour to wish you a very good-morning*» [11]. – «*Дякую, ваша величносте. Маю честь побажати вам усього найкращого*» [4, с. 175].

З поданих прикладів можна виявити наскільки часто Шерлок Холмс при звертанні дотримується усіх прийнятих норм і правил мовленнєвого етикету. Також, наявні репліки містять певні звороти та слова-реалії, притаманні лише англійській культурі, як, наприклад, слово «*pray*» при звертанні означає велику повагу і ввічливість щодо іншої людини, «*cab*» є суто британським видом транспорту, який широко відомий у Лондоні, «*Sir*» – є шанобливе звертання до чоловіків в Англії, які мають певний титул.

На зовнішній вигляд героя автор звертає не надто велику увагу, але з того, як він зображує зовнішність Шерлока, стає зрозумілим шляхетне походження героя. Наприклад, опис обличчя Холмса у цьому уривку: «*His eyes were sharp and piercing, save during those intervals of torpor to which I have alluded; and his thin, hawk-like nose gave his whole expression an air of alertness and decision. His chin, too, had the prominence and squareness which mark the man of determination.*» [11]. – «*Очі його були гострі, проникливі, крім отих днів заціпеніння, про які я вже розповідав; тонкий яструбиний ніс надавав його обличчю виразу живої енергії та рішучості. Підборіддя, що виступало вперед, теж свідчило про рішучу вдачу*» [4, с. 21].

Також можна відмітити ще одне підтвердження того, що він є честолюбною людиною, яка завжди залишається прихильною своїм звичкам і своїм виглядом справляє враження представника щонайменше середнього класу: «*with that cat-like love of personal cleanliness which was one of his characteristics, that his chin should be as smooth and his linen as perfect as if he were in Baker Street.*» [11]. – «Він навіть залишився вірний своїй воістину котячій пристрасті до охайності: гладко виголені щоки, сорочка без єдиної плямочки. Начебто все це відбувалося на Бейкер-Стріт!» [5, с. 79].

Вбрання Шерлока Холмса є скромним, але в той же час створює прототип істинного англійця: «*tweed-suited and respectable, as of old*» – «у твідовому костюмі, респектабельний, як завжди», твідовий костюм є ще однією реалією, яка притаманна англійцям, оскільки це є поширеним одягом в Англії. Щодо вулиці Baker Street то її можна віднести до географічних реалій, у повісті це є адреса за якою проживав герой, але насправді це було місце де мешкали громадяни лише вищого класу, з чого можна зробити черговий доказ заможності Шерлока Холмса та високого соціального статусу.

Було також виявлено невелику кількість побутових реалій, які позначають грошові одиниці та страви. Наприклад: «*And for present expenses? The King took a heavy chatois leather bag from under his cloak and laid it on the table. There are three hundred pounds in gold and seven hundred in notes,*» he said.» [11]. – «А на поточні витрати? Король видобув з-під плаща важку замшеву торбинку й поклав її на стіл. Тут триста фунтів золотом і сімсот асигнаціями, – сказав він.» [4, с. 166], з цього уривку можна зробити припущення, що Шерлок користувався довірою Короля, адже він надав йому велику суму грошей без жодного сумніву. Слово «*pounds*» є найвищою англійською грошовою одиницею, а зазначена у прикладі сума триста фунтів є великою, особливо на той час.

Письменниця Ненсі Мітфорд, яка досліджувала лексику, що використовується представниками різних прошарків, особливу увагу приділяє особливостям прийому їжі, на її думку в англійській культурі це є одним з головних індикаторів соціальної приналежності [12, с. 76]. Оскільки повість «Пригоди Шерлока Холмса» є детективом, автор не має наміру наголошувати на описі страв або прийому їжі. Зазвичай було коротко зазначено, про те, що герої мають сніданок або вечерю не вдаючись у подробиці. Але все ж таки було знайдено репліку Шерлока, яка надає читачеві враження про нього, як про заможного чоловіка: «*Very glad to see you. I dine at seven. There is a woodcock, I believe.*» [11]. – «Буду радий вас бачити. Я обідаю о сьомій. Здається, на обід буде вальдшнеп.» [4, с. 261]. По-перше, вальдшнеп вважається царським птахом, якого могли дозволити собі тільки багаті особи і по-друге, Шерлок зазначив, що обід буде о сьомій вечора, а за визначенням Ненсі Мітфорд, вечерю англійців з вищого світу прийнято називати «*dinner*».

Наступна категорія у класифікації присвячена **географічним реаліям**. Повість «Пригоди Шерлока Холмса» насичена цими реаліями, як і будь-який інший детектив. Визначити соціальну приналежність героя досліджуючи географічні реалії майже не можливо, враховуючи професію Шерлока Холмса, яка вимагає постійного руху і перебування у різних місцях. Як було вже зазначено, Шерлок мешкає у Лондоні на вулиці «Бейкер стріт», що є головним фактором його приналежності до вищих класів.

Переходячи до **суспільно-політичних реалій**, також можна відмітити велику їх кількість, адже це є детективна повість, що містить велику кількість реалій законодавчої влади або судової системи. Загально відомий Скотланд Ярл, що є відомою

міською поліцією Лондона, згадується у кожній розповіді, наприклад: «*Well, Mr. Holmes, it is difficult for me to refuse you anything, for you have been of use to the force once or twice in the past, and we owe you a good turn at Scotland Yard,*» said Lestrade» [11]. – «Що ж, містере Холмсе, я не можу відмовити вам, бо ви разів зо два ставали нам у пригоді і Скотленд-Ярд вам щиро вдячний, – відповів Лестрейд.» [6, с. 23]; «*It was no very unusual thing for Mr. Lestrade, of Scotland Yard, to look in upon us of an evening, and his visits were welcome to Sherlock Holmes, for they enabled him to keep in touch with all that was going on at the police head-quarters*» [11]. – «Для містера Лестрейда зі Скотленд-Ярду не було чимось незвичайним зазирнути ввечері до нас, і Шерлоку Холмсу його візити були приємні, бо вони давали йому змогу стежити за тим, що відбувається у поліцейському штабі.» [6, с. 66].

Те, що Шерлок користувався такою повагою і часто спілкувався з представниками найкращого поліцейського відділу Британії, викликано не тільки особливостями його професії, а й високою компетентністю, професіоналізмом і повагою, якою він користувався серед цих полісменів та інспекторів.

Шерлок Холмс був відомим не тільки у Лондоні, а й всій Англії і мав багато послідовників, про що свідчить цей уривок: «*Stanley Hopkins, a young police inspector for whose future Holmes had high hopes, while he in turn professed the admiration and respect of a pupil for the scientific methods of the famous amateur*» [11]. – «Стенлі Гопкінса, молодого інспектора поліції, якому Холмс пророкував неабияке службове майбутнє, а той у свою чергу шанобливо вважав себе учнем славнозвісного детектива й захоплювався його науковим методом.» [6, с. 86]. Окрім зазначених прикладів, які також вказують на високий соціальний статус героя, у розповідях існують й інші реалії, які позначають судову систему Англії: «*constable*», «*Doctors commons*», «*police court*», «*coroner*», «*assizes*» та багато іншої подібної лексики, але ці реалії не дають можливість оцінити соціальне положення головного героя.

Культурні реалії можуть розповісти багато про персонажа повісті, оскільки саме вони вказують на те, до якого прошарку суспільства належить людина, яку освіту має і як вона вихована. Згідно Г. Д. Томахіна, до культурних реалій належать: система освіти, релігія, література, театр і кіно, засоби масової інформації, художнє мистецтво, музика [9, с. 85]. Із зазначених явищ у повісті «Пригоди Шерлока Холмса», більшою мірою зустрічаються реалії, які належать до сфери засобів масової інформації. Вочевидь, це спричинено тим, що Шерлок Холмс є детективом і завжди має бути в курсі подій, що на той час було можливим тільки завдяки газетам.

Шерлок Холмс читав майже усі газети, які були відомими в Англії на той час: «*Globe*», «*Star*», «*Pall Mall*», «*St. James's*», «*Evening News*», «*Standard*», «*Echo*», але найчастіше це була «*The Times*» наприклад: «*Precisely so. I ought to know its size and shape, seeing that I have read the advertisement about it in The Times every day lately.*» [11]. – «Саме так, мені відомі його розмір і форма, бо останнім часом я щодня читаю оголошення про нього в Таймсі.» [4, с. 251].

Він був відомою постаттю у своїй країні, але дуже рідко сам з'являвся на шпальтах цих газет, це можна пояснити лише скромністю Шерлока і великодушністю за те, що свої заслуги у розслідуванні злочину він віддавав іншим поліцейським та інспекторам. Згадуючи музичні реалії, їх також не було знайдено, але досить часто автор згадує про скрипку Шерлока і про те, що він любляв грати на ній: «*I shall try over the Hoffman "Barcarole" upon my violin.*» [11]. – «Тим часом я зіграю на скрипці баркаролу з "Казок Гофмана"». [7, с. 170]. На той час вміли грати на музичних інструментах люди, які належали до вищих класів

суспільства, що в черговий раз показує соціальне становище Шерлока Холмса. Трапляються й інші культурні реалії освіти або літератури у розповідях, але не так часто, і також вони не мають безпосереднього відношення до Шерлока та не доводять його соціальну приналежність.

Висновок. Отже, було з'ясовано, що оповідання, які належать до детективного жанру мають свої специфічні соціолінгвістичні особливості. Однією з них є те, що культурні реалії, застосовані автором, відомі лише вузькому колу людей. У нашому дослідженні завдяки аналізу англійського детективу «Пригоди Шерлока Холмса», було досліджено соціальний статус головного героя, тому увага була зосереджена саме на реаліях на позначення англійської культури. Для цього було використано класифікацію реалій Г. Д. Томахіна, а саме: побутові, соціально-політичні, географічні і культурні реалії.

Аналіз реалій у детективному оповіданні дозволив виявити соціальну приналежність головного героя та культурні особливості англійського суспільства. На це вказують, головним чином, реалії побуту, їх було виявлено найбільше у повісті, тому що ці мовні одиниці є основною характерною рисою, що позначає ментальність англійців. Гарні манери, поведінка справжнього аристократа, знання мовленнєвого етикету, всім цим Шерлок Холмс володіє бездоганно, що підтверджують його звертання до інших: «Pray take a seat», «your Majesty», «I have the honour», «Sir», та багато інших подібних висловлювань. Автор часто акцентував увагу на зовнішності головного героя і його вбранні, що також виражено за допомогою побутових реалій, які передавали образ справжнього англійця XIX століття, який належить до вищого прошарку суспільства.

Географічних та суспільно-політичних реалій, притаманних саме Англії, також знайдено у великій кількості, це можна пояснити особливостями детективного жанру. Деякі з цих реалій теж передають у контексті, високий соціальний статус Шерлока Холмса, на це вказують його місце проживання, видатні особистості з якими він мав справу та співпраця із найвідомішою поліцейською установою у Великій Британії – Скотланд Ярдом.

Культурні реалії відмічені у невеликій кількості, більшою мірою це засоби масової інформації, а саме, назви газет, які читав Шерлок Холмс. Такі реалії відображають культурне життя англійців, але не дають можливості розкрити соціальну приналежність головного героя. Таким чином, більшість проаналізованих реалій у повісті, вказують на приналежність Шерлока Холмса до вищого класу суспільства. Перспективою подальшого дослідження цієї проблеми може стати вивчення англійських мовних реалій в літературі детективного жанру та специфіки їх відтворення в українських перекладах.

Список використаної літератури

1. Влахов С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – Москва: Международные отношения, 1980. – 342 с.; Vlahov S. Neperevodimoe v perevode / S. Vlahov, S. Florin. – Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1980. – 342 с.
2. Кирда-Омелян А. Г. Соціолінгвістичні реалії в мовленнєвому етикеті англійців / А. Г. Кирда-Омелян, О. О. Письменна // Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2016. – Вип. 53. – С. 196–202; Kyrd-Omelian A. H. Sotsiolinhvistychni realii v movlennievomu etyketi anhliitsiv / A. H. Kyrd-Omelian, O. O. Pysmenna // Zbirnyk naukovykh prats

Viiskovoho instytutu Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. – 2016. – Вур. 53. – С. 196–202.

3. Колесникова А. А. Культурные реалии и их лексико-семантическая составляющая как признак гипердетерминированности произведений детективного жанра / А. А. Колесникова // Известия Волгоградского государственного педагогического университета. – 2009. – № 2. – С. 160–165 ; Kolesnikova A. A. Kulturnye realii i ikh leksiko-semanticheskaya sostavlyayushchaya kak priznak giperdeterminirovannosti proizvedeniy detektivnogo zhanra / A. A. Kolesnikova // Izvestiya Volgogradskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta. – 2009. – № 2. – S. 160–165.

4. Конан Дойл А. Пригоди Шерлока Холмса у 4-х т. / А. Конан Дойл. – Київ : Веселка ; Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – Т. I : повісті, цикл оповідань. – 345 с. ; Konan Doil A. Pryhody Sherloka Kholmsa u 4-kh t. / A. Konan Doil. – Kyiv : Veselka ; Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan, 2010. – Т. I : povisti, tsykl opovidan. – 345 s.

5. Конан Дойл А. Пригоди Шерлока Холмса у 4-х т. / А. Конан Дойл. – Київ : Веселка ; Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – Т. II : Собака Баскервілів : Повість ; Спогади про Шерлока Холмса : Цикл оповідань. – 280 с. ; Konan Doil A. Pryhody Sherloka Kholmsa u 4-kh t. / A. Konan Doil. – Kyiv : Veselka ; Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan, 2010. – Т. II : Sobaka Baskerviliv : Povist ; Spohady pro Sherloka Kholmsa : Tsykl opovidan. – 280 s.

6. Конан Дойл А. Пригоди Шерлока Холмса у 4-х т. / А. Конан Дойл. – Київ : Веселка ; Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – Т. III : Повернення Шерлока Холмса : Цикл оповідань ; Його останній уклін : Цикл оповідань. – 314 с. ; Konan Doil A. Pryhody Sherloka Kholmsa u 4-kh t. / A. Konan Doil. – Kyiv : Veselka ; Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan, 2010. – Т. III : Povernennia Sherloka Kholmsa : Tsykl opovidan ; Yoho ostannii uklin : Tsykl opovidan. – 314 s.

7. Конан Дойл А. Пригоди Шерлока Холмса у 4-х т. / А. Конан Дойл. – Київ : Веселка ; Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – Т. IV : Етюд у багряних тонах : Повість ; Знак чотирьох : Повість ; Пригоди Шерлока Холмса : Цикл оповідань. – 320 с. ; Konan Doil A. Pryhody Sherloka Kholmsa u 4-kh t. / A. Konan Doil. – Kyiv : Veselka ; Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan, 2010. – Т. IV : Etiud u bahrianykh tonakh : Povist ; Znak chotyrok : Povist ; Pryhody Sherloka Kholmsa : Tsykl opovidan. – 320 s.

8. Роль человеческого фактора в языке : язык и картина мира / отв. ред. : Б. А. Серебренников. – Москва : Наука, 1988. – 216 с. ; Rol chelovecheskogo faktora v yazyke : yazyk i kartina mira / отв. red. : B. A. Serebrennikov. – Moskva : Nauka, 1988. – 216 s.

9. Томахин Г. Д. Реалии-американизмы : пособие по страноведению : учеб. пособ. / Г. Д. Томахин. – Москва : Высш. шк., 1988. – 239 с. ; Tomakhin G. D. Realii-amerikanizmu : posobie po stranovedeniyu : ucheb. posob. / G. D. Tomakhin. – Moskva : Vyssh. shk., 1988. – 239 s.

10. Фокс К. Наблюдая за англичанами. Скрытые правила поведения / К. Фокс. – Москва : Рипол-классик, 2008. – 512 с. ; Foks K. Nablyudaya za anglichanami. Skrytye pravila povedeniya / K. Foks. – Moskva : Ripol-klassik, 2008. – 512 s.

11. Conan Doyle A. The Complete Sherlock Holmes [Electronic resource] / A. Conan Doyle. – Mode of access : <https://sherlock-holm.es/stories/pdf/a4/1-sided/cano.pdf>

12. Mitford N. Noblesse Oblige / N. Mitford. – London : Hamish Hamilton, 1956. – 114 p.

Стаття надійшла до редакції 30.10.18.

Y. Tikan

O. Davydova

**REALIA AS A MEANS OF EXPRESSING THE SOCIAL BELONGING
OF THE PROTAGONIST (ON THE EXAMPLE OF THE DETECTIVE NOVEL
«THE ADVENTURES OF SHERLOCK HOLMES» by A. C. DOYLE)**

The article deals with the concept and types of realia, functions of realia in fiction in the sociolinguistic aspect are investigated. The analysis of realia as a means of expression of the social belonging of the protagonist is based on the example of detective novel «The adventures of Sherlock Holmes» by A. C. Doyle. The peculiarities of the detective genre and the role of national-cultural lexis in reproduction of characteristics of the English culture and social structure of society are highlighted.

As it is known, English people are very traditional and pay much attention to the social background. They strictly differ if the person is of low, middle or upper class and there are many factors, which help to indicate it. In this novel the author says nothing about the biography and childhood of Sherlock Holmes, which could help us to tell exactly whether he is a real blue blood man or just working class man but he tells a lot about the lifestyle, behaviour and manners of Sherlock. It is just enough to know the English culture which is mostly expressed through the culture-bound terms.

Realia or culture-bound terms are used in every language and indicate the cultural aspect of nation. It has been investigated many times by different scientists but still there is no single opinion about its definition. A lot of classifications were created, they have some differences but in general their structure is rather similar. Culture-bound terms cover such things as the way of life of a particular nation, toponyms, social and political and also cultural realia. All this is observed in the stories about Sherlock Holmes. The most often lifestyle realia are used in the novel, they are expressed through behaviour, clothes, requests, manners, food and other things, which are inherent to everyday life of Sherlock Holmes. Having knowledge about English culture in XIX century, it could be assumed that the protagonist is far from the poor, illiterate man, he appears as an intelligent, prudent and very smart person, who belongs to the upper class society. There are also a lot of geographical realia, the main of which indicate social belonging of Sherlock – his home address, Baker Street, the place of living only for the rich people.

Social and political realia are an integral part of the novel as it is caused by profession of Sherlock Holmes. The author gives many names of political and legislation structures of Great Britain. Its connection with Sherlock automatically lifts his social status, as he was known by law enforcement authorities in every town of England and collaborated only with the renown police station called Scotland Yard, Cultural realia can say a lot about person and many of them were used in the novel, especially the titles of English mass media but unfortunately, such terms which would show social belonging of Sherlock Holmes were not revealed. Knowing the meaning of such words will give the opportunity to understand the mentality of the nation, in this case the English people, and get a more precise picture of the social status of Sherlock.

Key words: *realia, detective, culture, social belongingness, Englishmen.*